СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXV. Ч. 298. Джерзи Сіті, Н. Дж., пятниця, 23. грудня, 1927. VOL. XXXV. No. 298. Jersey City, N. J., Friday, December 23, 1927. THREE CENTS.

МОРЯКИ В СУБМАРИНІ ВЖЕ НЕ ВІДПОВІДАЮТЬ НА СИГНАЛИ

РАТУНКОВИЙ ВІДДІЛ ПОМПУЄ ЇМ ВОЗДУХ, АЛЕ ВТРАТИВ НАДІЮ НА ЇХ РАТУНОК.

ПРОВІНСТАВН, Месечузетс, 22. грудня. — Ратункова акція для добуття з морського дна оставших при життю моряків підводної лодки „Ес-Фор" зробила нині один важний крок уперед. Ратунковому відділови вдалося приправити до отворів у субмарині рурки, якими машини стали помпувати чистий воздух.

Мимо сього однак надія на виратовання моряків дуже слаба. Урядовий комунікат говорить ще про якусь надію, але сьому мало хто вірить. До того буря зірвала була субмарину з її котвиці та закесла в бік так, що нурки мусіли шукати її через цілі 4 години.

Коли нурки нарешті найшли субмарину та стали давати замкненим сигнали стуканєм, моряки вже не відповідали. Зі сього видно, що вони всі або помліли від затроєного воздуха або повмирали. Лікарі кажуть, що в субмарині воздух певно так зіпсутий, що треба допливу чистого воздуху через 4 години, заким зімлілі прийдуть до себе.

Департамент фльоти зарядив слідство в справі затоплення субмарини. Суд збереться на перше засідання дня 4 січня в Бостоні.

УРЯД ХОЧЕ ВІДНОВИТИ УГОДУ З ФРАНЦІЄЮ.

СЕКРЕТАР СТЕЙТУ СТАРАЄТЬСЯ ПЕРЕКОНАТИ СЕНАТОРІВ ПРО ПОТРЕБУ УГОДИ.

ВАШИНГТОН, 21. грудня. — Секретар стейту Келог зявився нині перед сенатовим комітетом для заграничних справ, щоби предложити комітетови погляди уряду про відновлення арбітраційної угоди між Злученими Державами та Францією.

Келог подав, що Франція хоче встановити день 6. лютого як речинець підписання сеї угоди. Зі запитів сенаторів видко було, що сенатори противляться неясности ріжних висловів у проєкті угоди, як приміром „національна честь" та „життєві інтереси".

АМЕРИКАНСЬКИЙ УРЯД ВІДПЕКУЄТЬСЯ ВІД ГЕРСТОВИХ „ДОКУМЕНТІВ"

УРЯД НІКОЛИ НЕ НАЙМАВ НІКОГО ВИКРАДАТИ ДОКУМЕНТИ З МЕКСИКА.

ВАШИНГТОН, 21. грудня. — Роберт Морей, американський газетний репортер у Мексику, станув перед сенатовим комітетом, який слідить за справою документів, оголошених у газетах Герста, та заявив під присягою, що на його думку Мігуель Авіля, який викрав документи з мексиканського уряду, був свого часу на службі американської амбасади в Мексику. Його мав наймати уряд власне для сеї цілі, щоби викрадати з мексиканського уряду документи.

Американський уряд заперечив зізнання Морея; департамент стейту заявив, що він ніколи Авілі не вживав.

УБИЙНИК МАРІЯНИ ПАРКЕР ЩЕ ДАЛІ НА ВОЛІ.

ЛОС АНДЖЕЛЕС, 21. грудня. — Донесення місцевої поліції про відкриття особи вбийника 12-літньої дівчини Маріяни Паркер, з яких можна було вносити, що вбийника вже зловлено, показалися передчасними. Поліція Гикмена ще не зловила. Вбийник зручно вимину погоню кількадесять тисяч людий. Нині арештовано якогось молодого чоловіка, подібного до нього, аж в Оклагомі, а тимчасом є свідки, які зовсім певно ручать, що один молодий мущина, зовсім подібний до Гикмена, переїхав через границю в Мексико.

ОКРУЖНИЙ СУД В ОКЛАГОМІ ПРОТИ ЛЕҐІСЛЯТУРИ.

ЗАКАЗУЄ ЛЕҐІСЛЯТУРІ НАДЗВИЧАЙНІ ЗАСІДАННЯ НА БУДУЧЕ И ОБЖАЛУВАННЯ ҐУБЕРНАТОРА.

ОКЛАГОМА СИТІ, 21. грудня. — Окружний дистриктовий суд в Оклагомі заборонив раз на все стейтовій леґіслятурі відбувати надзвичайні засідання поза капітолем. Суд видав розпорядок, у якім заявив, що самозванче скликування леґіслятури є протизаконне і що послам не вільно сходитися на засідання поза капітолем та вносити обжалування й домагатися усунення з уряду котрогонебудь з урядовців. На підставі сеї заборони заказується на будуче слідство проти державних урядників.

БІЧ І ВДОВА ЛІЛІЕНДАЛ У ВЯЗНИЦІ В ТРЕНТОН, Н. ДЖ.

РОЗПОЧИНАЮТЬ ВІДСИДЖУВАТИ КАРУ ДЕСЯТЬЛІТНОЇ ВЯЗНИЦІ.

ТРЕНТОН, Н. Дж. — До стейтової вязниці в Трентоні привезено В. Біча й вдову Ліліендал, які вбили лікаря Ліліендала й котрих засуджено за те на 10-літну вязницю. Вдова Ліліендал говорила з репортерами часописів і позволила їм відфотографуватися. Вдова сказала також, що має надію, що Бог поможе їм, тобто Бічови й їй самій, бо вони є невинні.

ТРИЛІТНІЙ ХЛОПЕЦЬ ПЕРЕБУВ ЧЕРЕЗ 27 ГОДИН У ЛІСІ.

МЕЙЗ ЛЕНДІНҐ, Н. Дж., 20. грудня. — Трилітного хлопчика, Джеймса Бренко, найдено частинно замерзлого й у непритомнім стані в лісі, недалеко від його дому в Кардиф. Пошукування за ним тревали 27 г. Доктор Рик сконстатував, що у хлопчика розвинулося запалення легенів. Згаданий доктор заявив, що він має надію, що хлопчик подужає. Від хлопчика, коли його привернено до притомности, вдалося видобути кілька слів, на підставі яких власти розпочали пошукування за людьми, що його викрали. Хлопчик мав сказати, що якісь люде забрали його зі собою. Згаданий хлопчик пропав в неділю перед полуднем і був би вже не жив, коли би перевів дійсно цілу ніч у лісі.

ВИДАТКИ КАНАДИ НА АРМІЮ.

ОТАВА. — Зі звіту департаменту національної оборони Канади показується, що Канада видала у фіскальнім 1926 р. $13,400,421 на військо й воздушну фльоту.

На 31. березня ц. р. постійна сухопутня армія Канади виносила 3,368 мужви, 94 офіцирів і 140 з инших ранг, яких оплачувано з державної каси. Найбільший гарнізон — з 555 людей — є в Галіфаксі. Слідуючим по нім є гарнізон у Вінніпегу, який має 471 людей. У Торонто є на постійній службі 411 жовнірів, а в Квебеку 259.

В воздушній фльоті Канади є 468 людей усіх ранг.

Видатки на канадійську маринарку за фіскальний рік, що скінчився 31. березня с. р., виносили $1,597,406. При маринарці служить 70 офіцирів і 446 рядових моряків.

ЛИШЕ 9 РУМУНСЬКИХ СТУДЕНТІВ СТАЄ ПЕРЕД СУДОМ

БУКАРЕШТ, 21. грудня. — Розпочався тут процес проти 9 румунських студентів, яких обжаловують о протижидівські заворушення в Орадея Маре і Клявзенбургу. Обжаловані переважно молоді студенти, що вступили недавно на університет. Публика не богато інтересується цілою справою і тому судова саля є майже порожна. Сензацію викликала поява проф. Кузе, звісного провідника антисемітів, що згодився боронити обжалуваних. Прокуратор закидає студентам, що вони обезславили своїми вчинками добре імя Румунії перед світом і тому домагається для них строгої кари.

НІМЕЧЧИНА БУДЕ ЗАСТУПАТИ ІНТЕРЕСИ СОВІТСЬКОГО СОЮЗА.

БЕРЛІН, 21. грудня. — Німецьке правительство згодилось на просьбу Совітського Союза і буде заступати совітські інтереси в полудневім Китаю, звідки націоналістичне правительство прогнало совітських консулів.

УГОРСЬКИЙ ЧЛЕН ПАЛАТИ МАГНАТІВ СТАЄ ПЕРЕД СУДОМ.

БУДАПЕШТ, 20. грудня. — Альтін Шій, член угорської палати магнатів станув перед угорським судом як обжалований о несповнювання обовязків нічного сторожа в своїм селі Надігманд. Шія, що є селянином, іменовано недавно членом угорської палати панів. Від того часу відмовився він відбувати через один тиждень службу нічного сторожа у своїм селі, до якої зобовязаний є кожний мешканець села. Шій мав сказати, що він не варт був би засідати в палаті панів, коли би сповняв службу нічного сторожа.

ВЕЛИКИЙ ФРАНЦУСЬКИЙ ЛІТАК У ДОРОЗІ ДО ІНДОКИТАЮ.

ПАРИЖ, 19. грудня. — З летничого поля в Ле Бурґет вилетів величезний французький літак, що носить назву „Джордж Гайнемер". На літаку находиться 5 французьких авіяторів. Згаданий літак летить до Ганой у французькім Індо-Китаю. Летуни надіються прилетіти до місця призначення в 5 днях. Ціллю сього перелету є дати початок воздушному полученню між Парижем і Індо-Китаєм. Досі не є ще відомим, чи літак полетить понад Рим або понад Атени. Кабіну літака огріває електрикою й вона заосмотрена є в ліжка для спання. Дорога, яку мають перелетіти летуни, виносить 15 тисяч миль і летуни сподіються прибути на місце призначення на Різдво.

У ВІННІПЕҐУ ПРИПАДАЄ ОДИН ТЕЛЕФОН НА ЧОТИРИ ОСОБИ.

У Вінніпеґу, столиці пров. Манітоби, так розрослася телефонічна сіть, що тепер припадає там оден телефон на чотири особи. В 1916 р. мав Вінніпеґ 27,993 телефонів, в 1927 є їх 46,076. З того 25% обслугує бизнесові установи а решта приміщена в приватних помешканнях.

По вчисленню 24,092 телефонів на провінції, має Манітоба разом 73,793 телефонів.

ЗРІСТ НЕГРАМОТНОСТИ У ФРАНЦІЇ.

ПАРИЖ. — Число неграмотних значно зросло у Франції в повоєнних часі. У 1912 році було між новобранцями 7,000 таких, що не вміли ні читати, ні писати. У 1926 році се число подвоїлось. Неграмотність зростає не лише по селах, але й по містах. Зі всіх французьких районів лише в однім Нанте скількість неграмотних зменшилась. По всіх инших місцевостях число неграмотних рекрутів збільшилося.

Навіть у парискім окрузі було в 1927 році 569 неграмотних рекрутів. Французький міністер просвіти просив парламент про ухвалу 350 тисяч франків на устроєння курсів для неграмотних по французьких касарнях.

АНГЛІЙСЬКА ЦЕРКВА ПРОТИ ПАРЛЯМЕНТУ.

ЛОНДОН. — Кілька місяців тому англійське духовенство видало новий молитвенник для віруючого населення, який мав ще потвердити англійський парламент. В парляменті відкинуто невеликою скількістю голосів внесок, щоби потвердити сей молитвенник. Кентерберійський архиєпископ скликує саме наради англійських єпископів, на яких буде домагатися повного відділення церкви від держави. Архиєпископ заявляє, що коли потвердження сього молитвенника відкинуто, то се означає, що більшість парляменту складається з атеїстів, єретиків і Жидів.

На його думку, англіканська церква нічо на тім не стратить, коли її відділиться від держави, бо й так держава не дає грошей на її удержування. Проти потвердження молитвенника голосували: комуніст Саклатвала, Ллойд Джордж, лейді Астор, Жид Монд і другі члени парляменту.

ДЕРЕВО, ЩО КЛАДЕТЬСЯ СПАТИ.

ЛОНДОН. — У місточку Мізор, в Індіях, як пише часопис „Бомбей Кронікер", росте незвичайне дерево, що звертає на себе увагу дооколичного населення. Кожного вечора коло згаданого дерева громадиться велика товпа людей, яка з цікавістю слідить за тим, як згадане дерево кладеться спати. Коли лише згаснуть послідні лучі сонця, дерево починає безпроволочно перехилятися на бік і до півночі лежить на землі. По першій годині в ночі воно починає підноситися і зі сходом сонця випростовується цілком. До сеї пори не вияснено ще причини того незвичайного явища.

ДЕМОБІЛІЗАЦІЯ ЖОВНІРІВ НА ЛИТОВСЬКІЙ ГРАНИЦІ.

КОВНО. — Литовське правительство розпочало демобілізацію, тобто розпущення своїх військ на польсько-литовській границі. Ся подія є доказом, що під сю пору не прийде до польсько - литовської війни.

ПОЛЬСЬКИЙ МАГНАТ ПОЗБУВАЄТЬСЯ ЦІННОГО ОБРАЗУ.

ВАРШАВА, 21. грудня. — Польща стратила недавно один зі своїх трох портретів з під кисти Рембрандта. Є ним портрет самого Рембрандта, який був власністю графа Тарновського. Згаданий граф посідає великі маєтности, не має однак готівки і тому приневолений був до продажі образу. Покищо імя Американця, що купив сей образ, держать у тайні.

ВИЙШЛИ НА ВОЛЮ.

Арештовані польською поліцією у Львові перед двома місяцями під закидом головної зради, шпіонажі й т. п. Семен Букало і Роман Шухевич вийшли на волю 24-го листопада. Їх звільнено з причини недостачі доказів закидуваної їм вини.

ПОЛЬЩА І ЛИТВА БУДУТЬ ВЕСТИ ПЕРЕГОВОРИ В РИМІ

ІТАЛІЙСЬКИЙ ПОСОЛ ЗАСТУПАЄ ЛИТОВСЬКІ ІНТЕРЕСИ В ПОЛЬЩІ.

ВАРШАВА, 21. грудня. — Польща й Литва згодилися, щоби вести в Римі переговори в справі привернення між ними дипломатичних і торговельних взаємин. Рим вибрано длятого на місце переговорів, бо обі держави хотять, щоби їх переговори велися під опікою Ватикану.

Італійське посольство в Варшаві перебрало на себе справу заступства інтересів литовського правительства аж до часу, коли привернеться дипломатичні взаємини між обома державами. Тимчасом поручено фронтовій сторожі обох держав не робити великих утруднень сторонам, що хочуть переїхати з одного краю до другого.

ЛИТОВСЬКИЙ СУД ЗАСУДИВ АМЕРИКАНЦЯ НА ВЯЗНИЧНУ КАРУ

ДЖАН РОМАН ЗАСУДЖЕНИЙ НА 6 РОКІВ ВЯЗНИЦІ ЗА ВБИЙСТВО ВІЙСЬКОВОГО ЛІКАРЯ.

КОВНО, Литва, 21. грудня. — Суд над Американцем Джаном Романом, родом з Бостону, Масс., закінчився засудженям його на шістьлітну вязницю, получену з тяжкою працею. Романа засуджено за вбийство військового лікаря полковника Йонаса Брундзу. Згаданою розправою зацікавилися широкі круги литовського громадянства з причини визначности осіб, які виступали в процесі.

Роман застрілив Брундзу в купелевій місцевости Полянген, коли він в купелевім убранню вертав домів. Роман і його жінка мешкали тоді осібно через те, що старалися о розвід. Жінка Романа мала вийти заміж за Брундзу. Прокураторія предложила докази, що Роман обходився жорстоко зі своєю жінкою, що потвердила теж і його жінка в часі розправи. Прокуратор домагався 15 літ вязниці для Романа. Суд засудив його лише на 6 літ криміналу й на заплачення 3,500 літів або $350 відшкодовання родині вбитого лікаря.

ДУНАЙ ПОКРИТИЙ ЛЕДОМ ПОНИЗШЕ БУДАПЕШТУ.

24 КОРАБЛІВ І СОТКИ БАРОК ЗАМЕРЗЛИ В РІЦІ.

БУДАПЕШТ, 21. грудня. — 24 кораблі й сотки барок стоять увязнені на замерзлім Дунаю, понизше Будапешту. Се лучається перший раз в протягу многих літ, що ціла ріка Дунай покрилась ледом. Понад Будапештом збиті ледові криги унеможливили плавбу кораблів.

У Відні панує також досить остра зима, якої там не бувало від 34 літ. Минулої ночі було там 6 степенів морозу. Населення полудневої Австрії, призвичаєне до лагідної температури, терпить дуже від зимна.

ЖІНКА ПРЕЗИДЕНТОМ СОЮЗНОЇ РАДИ АВСТРІЙСЬКОЇ ВИСШОЇ ЗАКОНОДАТНОЇ ПАЛАТИ.

ВІДЕНЬ, 21. грудня. — Перший раз в історії Австрії жінка була предсідателькою підчас парляментарної сесії. Є нею мадам Ольга Рудель Зейнек, членкиня христіянсько-суспільної партії, що походить з провінції Стирії. Вона є предсідателькою Союзної Ради австрійської висшої законодатної палати.

Мадам Зейнек засідає в австрійськім парляменті від 1920 року. Вона має 50 літ і за її заходом введено в Австрії в життя законодавство, охоронюєче права матерей.

СОВІТСЬКИЙ СОЮЗ ЗАМОВЛЯЄ 500 МОТОРОВИХ АЕРОПЛЯНІВ.

ПАРИЖ, 21. грудня. — Совітське правительство замовило пятьсот моторових аеропланів у французьких компаніях. Сі замовлення поділено між три компанії, Воасін, Салмсон і Гіспано-Суза. Замовлені аероплани мається доставити в 1928 році.

У КАНТОНІ ВСЬО УСПОКОЇЛОСЬ.

ГОНҐКОНҐ, 21. грудня. — У Кантоні знова всьо успокоїлось. Торговля і промисл ведуться давним передреволюційним ладом. Масові страчення тепер заборонено. Мимо того всього на передмістях істнує ще комуністичний вплив.

Управа міста боїться, що Кантон станеться тепер полем боротьби між генералами-суперниками.

Усі кораблі, що відпливають з Кантон до Гонґконґ, переповнені є втікачами.

Місто Кантон починає обдумувати пляни відбудови. Станеться се при фінансовій допомозі китайських банків у Ганґконґ, Макао і инших містах. При намічених будовах найде заняття богато безробітних кулів і фармерів, які в часі революції всьо потратили.

МУССОЛІНІ ПОМИЛУВАВ 300 ПОЛІТИЧНИХ ВЯЗНІВ.

РИМ, 21. грудня. — Муссоліні, з нагоди надходячого Різдва, постарався про амнестію для 300 політичних вязнів. Амнестія є умовною, значить, що увільнені мусять бездоганно заховуватися на волі. Між тими, що одержали амнестію, є бувші соціялістичні, соціял-демократичні й комуністичні посли, як з виборчих округів міста Риму так і з инших італійських міст. Иншим вязням, на підставі амнестії, зменшено значно їх кару.

ТЕПЕР ПРИЙМАЄТЬСЯ ЧЛЕНІВ БЕЗ ВСТУПНОГО

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorised July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодинокє число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

СУДДЯ ПЕРЕД СУДОМ.

Які два роки тому назад ціла американська опінія зацікавилася була справою 9-літного хлопця Росела Тремена. Се хлопя не захотіло в публичній школі віддавати чести американському прапорови, як сього жадав закон стейту Вашингтон. Коли хлопця питали, чому він не віддає чести прапорови, він відповів, що так його навчили родичі.

Пішли слідчі допити за родичами, і сі заявили, що їх релігійні переконання не признають війни, а тим самим не признають прапора та почести прапорам. Шкільні власти подали справу судови, а суддя Бравн з Белинггему, в стейті Вашингтоні, відобрав родичам хлопця опіку над дитиною, бо мовляв вони нездібні давати дитині відповідне вихованнє.

Через два роки малого Росела держано далеко від родичів. Родичі навіть не знали про те, де їх дитина перебуває.

Американське громадянство підняло протест проти такого поступовання суду. Ніхто не перечив стейтови права видавати закони про пошановання прапора краю. Признавали стейтови право карати родичів за намову дітий не слухати законів країни. Все таки всі признавали, що суддя в сьому случаю переступив межі судейської влади. Все таки в вироку суду побачили люди дивну жорстокість, жорстокість, яка не повинна мати серця в судейськім серци. Громадянство признало жорстокість судді за незвичайно деморалізуюче явище.

Кілька днів тому справа опіки над Роселом опинилася нарешті в Найвисшім Суді, і сей признав слушність народному обуренню. Суддя видав присуд, яким приказав звернути дитину родичам. Суд при тому не піддавав у сумнів права стейту видавати закони про пошанованнє прапора, але він виступив проти жорстокости, з якою низчий суддя відобрав дитину родичам за нарушення закона, якого навіть у других стейтах нема.

Американське громадянство може чутися вдоволеним з того, що його людяні протести найшли відгук у висшому суді. Все таки американське громадянство може тепер застановитися також і над тою обставиною, що висший суд направляє кривду, зроблену родичам і дитині, аж у два роки опісля. Чи не можна було справи взяти в висшім суді під розвагу сейчас? Коли є жорстокість у вирішенню низчого судді, то чиж нема жорстокости також у відкладанню остаточного вирішення справи на цілі два роки та в каранню дитини й родичів безправним способом?

„ГЕТЬ НЕПИСЬМЕННІСТЬ"

(Докінчення).

IV

Так було до великої війни. Після війни вийшло Т-во „Просвіта" у Львові вповні розбите. Скільки труду, енергії, моральних і матеріяльних засобів потрібно було на діло відбудови, зрозуміє тільки той, хто таку роботу переводив, або мав змогу зблизька до неї зблизька приглянутися.

Одинока підтримка, яку найшло наше Т-во і що з признанням треба піднести, це становище і відношення народу до освітних змагань. Воно у тисячний раз розвіває цю тенденційно поширювану думку про неохоту українського народу до освіти. У зайвий раз можемо рухом останніх днів задокументувати те, що находимо в памятниках давніших часів, в описах подорожей чужинців тощо. Один з них, антіохійський патріярх Макарій так говорить: „По всій козацькій землі дивний та гарний факт спостерегли ми. Всі вони, за малим винятком, грамотні, навіть більшість їх жінок та дочок уміють читати й писати й знають порядок служб церковних та церковні співи, і всі діти уміють читати, навіть сироти". (З опису подорожі з р. 1653).

Тому між змаганнями повоєнного часу займає одно з перших місць справа поборювання неписьменности. Т-во зі свойого боку розвинуло як найсильнішу акцію пресою, відозвами, видавництвами, тощо. Т-во покликало до життя як одну з перших після війни комісію для поборювання неписьменности. Притягнуло в її склад щонайкращі педаґоґічні сили. Т-во доручило своїм філіям і читальням складати і від себе комісії в тій справі, які повинні мати на увазі як найшвидшу ліквідацію неписьменности. А проте попри всі, ті так добре зрозумілі всякому освітникові трудноці, найтяжчою перешкодою, котра зморожує всі змагання, це відношення влади, вповні неґативне й вороже. Тимчасом на основі останнього спису населення находиться в Польщі 6,581.507 анальфабетів у віці від 10 літ вище, себто кождий пятий громадянин повище десять літ не вміє читати й писати. (Цитовано з журналу „Польска Осьвята Позашкольна" 1927, стор. 170). До цих виводів додає автор статті дуже знаменні слова: „Найбільше анальфабетів знаходимо в східних воєвідствах". Що ці слова значать, ми дуже добре розуміємо. Чи таким ворожим відношенням до великої і жертвенної праці Т-ва „Просвіта" влада осягне які успіхи в ліквідації неписьменности, позволимо собі сумніватися. Що це не до осягнення, вистарчить вслухатися тільки троха глибше в тон обіжного письма Кураторії з 23. вересня 1925 ч. 26.877/І. Там говориться, що Міністерство В. Р. і П. О. мусить з уваги на тяжке господарське положення держави скреслити буджетові позиції, призначені для позашкільної освіти. Дальше каже обіжне письмо про високу суспільно-культурну ролю курсів для анальфабетів, відзивається до Шк. Пов. Рад, щоби доложили всіх зусиль і не дали впасти цим курсам, бо вони виконують направду велике післанництво поширенням освіти серед народу. Відзивається до учительства, щоби його заохотити до безкористовної на разі праці. Згадано дещо про добуття фондів з самоуправних установ тощо. В цьому обіжному письмі відчувається повну безрадність, відчувається те, що там гарними словами закривається сумну дійсність. А тут з другого боку ініціятиву, велику практику й досвід, а далі й глибоке розуміння роботи одного з найповажніших і найстарших освітніх товариств не тільки відсувається, але паралїжується і ставиться перешкоди.

Таким робом неписьменність не пропаде. Вона буде щораз більше розростатися і з нею не дасть собі ради ніяка сила.

З народів Европи італійський належить до цих, що виказує дуже високий відсоток анальфабетів. І там держава не в силі дати собі ради з анальфабетизмом й тому всі громадські й освітні установи звязали себе в один Союз, аби при його допомозі могти вести успішну боротьбу. Це на доказ, що влада без громадських чинників і без їх допомоги всюди безсильна. Другий приклад це той надзвичайний рух за ліквідацією неписьменности, який бачимо в Союзних Радянських Республиках Сходу. На самій Україні в навчальному році 1925—26 було 17.542 установ для ліквідації неписьменности, в яких побирало науку 728.417, а в році 1926/7 було 13.022 установ, а в них побирало науку 538.909 осіб. Всі ці установи підтримувані державою. Держава стежить докладно, щоби кожного неписьменного притягнути до науки. Держава окреслює цей обовязок навіть певними законними постановами. Там кинуто гасло, щоби до 10-ліття революції не було ні одного пятьдесятьлітнього неписьменного на території союзних республик. А проте в останньому році чути щораз більше голосів з міродатних кол, що така мета не до осягнення і що далеко ще до повної ліквідації неписьменности. Ці два приклади говорять дуже багато і відповідну консеквенцію нехай витягне із сього влада, що ставить перешкоди, й громадянство, котре так байдужо усе приймає.

Щож до питання кваліфікації осіб, що учать на курсі для неписьменних, навіть на думку нам не приходить висказувати інший погляд, як той, що найкраще піде праця там, де працюватимуть кваліфіковані сили. В поважному розумінню цеї справи Т-во „Просвіта" як головне на курсах для освітніх робітників ставить питання підготовання до боротьби з неписьменністю, даючи цикль практичних лекцій і притягаючи до ведення практичних лекцій учасників курсів. До підручників для поборювання неграмотности видає методичні вказівки. Має на увазі приготовити видання повного методичного підручника так, щоби з нього могли користати й менше фахово підготовані учителі на курсах неписьменних.

Розуміючи так високо потребу фахового кваліфікованого учителя, не можемо закрити і тої правди, що нераз некваліфіковані учителі на курсах давали надзвичайні результати і перевищали кваліфікованих своєю роботою. Захоплення справою робило із них правдивих педаґоґів на того рода курсах. Можна навести кілька десятків випадків, котрі показують силу роботи, яка виходить із захоплення, із жертвенної праці. Ця велика сила творить чуда і дивує всіх тих, котрі розраховують тільки холодно на вплив і вагу більше або менше матеріяльних сил. Це є те саме чудо, котре веліло Стефаникови створити безсмертний образ маленької Доці, здається найменшої на цілому світі і може в цілій людській історії учительки на курсах дозрілих старших неписьменних.

* *

Для Т-ва „Просіва" важний ще один момент, якого не відчуває ні адміністрація ні шкільна влада. Для нашого товариства питання неписьменности серед старшого громадянства, це питання так життєве, що ми не можемо відкладати його ні на одну днину. Кожної хвилини ми мусимо зводити боротьбу. До тої боротьби закликаємо всіх. Це наче горить дах над нашою головою. А коли хата горить, не ждемо аж приїде вишколена сторожа, але кожний спішить з допомогою і від всякого приймаємо її, коли вона тільки щиро подана.

Питання неписьменности це у вужчому змислі питання освіти. Це право до освіти, одно з найдорощих прав. В даних умовах одно з нечисленних, які маємо. Це право є таке, що ми мусимо з нього користати, а в слід за тим мусимо піднести найбільше рішучий голос в його обороні.

М. Ґалущинський.

ДО ВП. П. СЕКРЕТАРІВ МІСЦЕВИХ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА.

Дня 9-го грудня с. р. вислано послідні посилки календарів У. Н. С. на 1928 р. Кождий місцевий секретар посилку отримав і календар передав членам У. Н. С. по ціні 30 цнт. за примірник. В місячних рахунках за грудень є поданий довг за календарі, який має бути заплачений в грудні, щоби довгів не переносити на слідуючий рік.

Всі звіти і рахунки мають бути в канцелярії У. Н. С. не пізнійше як 29-го грудня, щоби можна книги замкнути і зробити послідні депозити до банків в пятницю, 30-го грудня. Проситься тих п. Секретарів, які що місяця спізняються із висилкою, щоби хоч раз в рік в грудні поспішили враз із другими на час.

Про смерть члена треба повідомити гол. канцелярію сейчас, щоби можна вислати смертний лист до виповнення і виплату посмертної запомоги викінчити як найскорше. Посмертні листи, які є в руках місцевих урядників, треба сейчас викінчити і звернути враз із членськими грамотами.

В зимові місяці, коли то більше число членів сходиться на мітінґи, нехай кождий член справить запис свого посмертного так, як уважає за найкрасше. Члени, які не мають тут рідні, яка занялабся похороном на случай смерти, нехай зроблять відповідний запис на кошта похорону. Обовязком місцевих урядників є допильнувати сеї справи, щоби відтак не нарікали, що самі мусять покривати похоронні кошта.

Всі відділи, котрі присилають належитости чеками а мають зміни урядників, нехай повідомлять банк про такий вибір нового уряду відповідною резолюцією. В противнім разі банк чека не виплатить, маючи инші підписи на чеках. Всі чеки виписується на: Ukrainian Nat. Ass'n. Моні-ордери треба виписувати на: Ukrainian Nat. Ass'n, Elizabeth, N. J.

Адресар на рік 1928 (жовтий друк) має бути виповнений як слід і звернений до канцелярії У. Н. С. без ріжниці чи є зміна місцевого уряду або ні.

Сподіємось, що Вп. П. Секретарі і Члени зволять ласкаво пристосуватись до повисших уваг, що безперечно вийде на користь їх і У. Н. Союза.

В. Будзиновський.

НА ДВА БОКИ.

(Історична повість).

(14)

— Ви все бороните його. Хоч такі познаки свідчать проти нього, не вірите в його вину. Заплющуєте очи і не позволяєте відвернути небезпеки, яка грозить річи посполитій.

— Я очий не заплющую і його не бороню, але й не осуджую, як не маю доказів. Я його пильную, пильно наслухую і на вус мотаю. Ви робіть таксамо. Як кує зраду, то хоч він мій кум...

Полковник шарнув собі пальцем попід бороду.

— Коби як найскорше! — Чаплїньскі зітхнув і спитав:

— Ви очевидно написали про се ясновельможному?

— Чи я вас питав, що ви написали?

Чаплїньскі вийшов від Кричевського сильно заінтриґований, просто збентежений.

— А то клина вбив мені! — сказав до себе. — Тепер вибирай, що хочеш. Чи се, що наплів Стукало, чи се, що вона сама сказала, чи се, що розказав полковник? Але й полковник подав дві версії... Чи вона справді Волошка? Як Волошка, то безпечно балакає по волоски. Може й по турецьки? Хиба знов зайду до неї, як буде сама в саді і забалакаю до неї по волоски. В нашім війску є й Волохи, пару слів навчать мене. Як до неї забалакаю по волоски і вона видивиться на мене як теля, то по волоски не розуміє. Як відповість, або як жахнеся і сконфузиться, то безпечно Волошка і... шпіон. Тоді може також виявиться, чи Хмельницький її спільник... Тільки біда в тім, що сего не можу зробити зараз. Заки поїду до Суботова, мушу вимірковати, чи Хмельницький знає, що я вже балакав з нею.

Хмельницький довго не показувався в Чигирині. Чаплїньскі зазирав до Аврумка, заходив до Кричевського і питав, чи не був у них Хмельницький, чи не бачили його в місті, чи не балакали з ним. Але ніхто не бачив його, не балакав з ним. Що сотник нікуди не виїхав, але сидить в Суботові, Чаплїньскі знав від своїх звідунів.

— То хиба та Олена таки його жінка, — Чаплїньскі думав ідучи від Аврумка, — коли він, проти свого давного звичаю вже цілий тиждень до міста не показуєся. Старий причепився до спідниці і не годен відірватися. То безпечно жінка і в него медовий місяць. А може вона й не жінка. Може так, як мені сказала, вдовичка, у него в службі... під його опікою. Добра мені служба, добра опіка, коли через неї, очевидно що через неї, не виходить з хати! Як у них медовий місяць, то хто зна, чи вона не вищебетала йому до чиста всьо, що я набалакав їй, що хотів цілувати, що цілував обімлілу, що просив про все те мовчати, сотникови не розказувати. Як вона не додержала слова, то він безпечно гадає, що я ще раз прийду, щоби ще раз побачити її і завертати їй голову. Дожидає мене, щоби мені пообтинати...

Чаплїньскі вхопився рукою за ухо, неначе почув на нім шаблю Хмельницького.

— Стукало заходить до суботівської челяди, балакає з всіма, але ні відкого не годен дізнатися, як є між Хмельницьким і Оленою, та коли сотник виїде до Чигирина.

Саме коли таке поредумував, на дорозі від Суботова побачив їздця. Пізнав Хмельницького. Не знаючи, що в Суботові було, та яким тепер духом Хмельницький на него дише, Чаплїньскі не мав охоти зійтися з ним. Чкурнув в поперечну уличку і зза угла стежив за Хмельницьким. Сотник поїхав просто до Кричевського.

— За тобою розщибаєся Чаплїньскі, — полковник забалакав до Хмельницького, коли привиталися — дивуєся, що тебе так довго не було в Чигирині. І нині був у мене питати, що з тобою. Від мене пішов до Аврумка подивитися, чи тебе там нема.

— Щоби, як я в Чигирині, поїхати до мене до Суботова.

— Та чого?

— Хмельницький переповів Кричевському все те, що йому сказала була Олена.

— Туди стежка в горох?... Заки переповім тобі мою розмову з ним про ту Олену, спитаю тебе, чи не маєш якого письма до ґетьмана. Нині висилаю ґінця.

— Саме того й я приїхав до тебе, — Хмельницький відповів, витягаючи зза пояса листа і подаючи Кричевському. — Ти пишеш що до гетьмана?

— Я вже написав і запечатав. І Чаплїньскі щось пише. Не сумніваюся, що в своїм письмі і за тебе згадує.

— Шкода, що ти вже запечатав, Розпечатай і допиши. Маю один проект, але не хочу, щоби від мене вийшов. Діло таке. Як ми хочемо позискати Татар проти Польщі, то ми повинні підмовляти Ляхів до таких поступків, які Татар дратували би. На наше щастє король хоче, щоби Татари перші розпочали зачіпні кроки. Ми нашу ціль осягнемо і поможемо королеви осягнути його ціль, коли підмовимо його здержати виплату гарачу, який Польща платить ханови. Дай від себе таку раду гетьманови, нехай гетьман побалакає з королем.

— Не тепер, бо я вже дещо раджу гетьманови, отже було би забогато нараз. Напишу йому в слідуючім листі. А тепер послухай, що я написав гетьманови про тебе.

Кричевський переповів ту частину свого свого листа до гетьмана.

— Отже я й під твоїм надзором. Дуже добре. Так треба робити, щоби ніхто не догадався, що ми оба в спілці.

— Щоби Чаплїньскі на мене не мав підзору, ти будьтоби по пяному виговорися коли перед ним, що я тобі не довіряю, що окружаю звідунами.

— Зроблю се. Ще й його звідунів возьму за твоїх. Буде гадати що мені ані в гадці, що то він слідить мене.

— Він троха зі шкіри не вискочить, так хотів би знати, що заодна та твоя Олена... Не твоя донька, а та чужа. Гадав, що я може знаю і розкажу йому. А я ось що наплів йому.

Коли Кричевський повторив се, що про Олену сказав був Чаплїньскому, сотник зареготав. Сміявся так, що аж сльози покотилися йому з очий.

— А мені не скажеш, що вона за одна і нащо ти її привіз до Суботова? Але щиру правду.

— Розкажу. Але щирої правди я сам ще не знаю і нині я прийшов до тебе з важнійшим ділом, як якась Олена. Ми мусимо здетронізувати Махмета.

— Щооо?

— Мусимо скинути з престола кримського хана Махмет-Ґерая, бо він наш ворог і з нами проти Польщі на її цілковите знищеннє не піде. Чи тепер вже ясно говорю? Зрозумів?

— Та зрозумів. Але, вибачай куме, у тебе не всі дома. Одна клепка в твоїй голові безпечно хибує.

— Не тільки скинути мусимо теперішнього хана, але й посадити нового. Посадити його так, щоби знав, що то ми зробили його ханом.

— Через ті вічні й небезпечні конспірації твій дух заліз в матню і доходить до божевільних вигадок. Ми — і скидати царів з чужих престолів! Ми нашого комісарину Шемберґа не годні скинути, а ти хочеш скидати кримського царя...

— Загодя, то й турецького султана скинемо, бо він також наш ворог. Зачати треба від меншого, від кримського.

— Лиши се. Ліпше буде, як розкажеш мені що про ту твою Олену, бодай се, що про неї знаєш. Чаплїньскі своєю цікавістю й мене розцікавив.

— Кримський ханат для нас обох важнійший, як Олена. Послухай, то сам скажеш, що моя голова ще не згубила ні одної клепки. Хан Махмет має брата Ісляма, попередного хана. Турки взяли його до Цар-городу, відтам заслали на остров Родос. Як Махмета звалимо, то ханом назад стане Іслям. Треба буде на Махмета дещо набрехати. Але, коли девятьдесять девять сотних з того, що до Стамбулу перекажемо, буде правдою, то в дивані повірять також в те, що перекажемо про Махмета. Як Іслям буде знати, що то ми підставили ногу Махметови, то з вдячности поможе нам. Чи не так?

— Та так. Але як звалиш Махмета?

— Я, сидячи цілий тиждень в хаті, ґаздуючи і походжаючи по садку, пакаючи люльку та попиваючи каву..

— Ти маєш каву?! — Кричевський скрикнув

— Я тепер привіз з Перекопу. Дав мені Тугай. Я забув привезти троха тобі. Зараз завтра пришлю ґінцем... Отже я того не був цілий тиждень в Чигирині, бо в моїй голові роїлися, шуміли ріжні думки. Я мусів їх привести до ладу. І, бодай з одною, вже зробив лад. Скинув Махмета. Слухай!

Хмельницький став розказувати, Кричевський слухав уважно. Коли сотник скінчив, Кричевський схопився, обіймив його і поцілував.

— Бачиш, що нам лекше міняти чужих царів, як струсити з себе нікчемного комісаря — Хмельницький додав. — Якось так добре склалося, що нині у попа знов ночує той монах, що по моїм повороті з Запорожа був тут в дорозі до Трехтемирова. Тепер він вертає до Львова. Замісць туди, поїде скидати хана. Може він гроший не має на дорогу. Вийми з нашого скарбу пару червінців.

Кричевський пішов до другої кімнати та передав Хмельницькому пригорщу срібла й золота.

Просто від Кричевського Хмельницький пішов до попа. Прийшов саме в хвили, коли сідали до вечері. І Хмельницький сів, але здалека від черця. Сів за противним кінцем стола. По вечері чернець вийшов тими дверми, що вели до сіний і пішов до своєї спальні. Хмельницький пішов до кімнати припираючої до столової, з неї до другої. Запер двері і відчинив шафу, що стояла під противною стіною, заслоняючи собою двері до ще дальшої кімнати. З шафи виліз чернець і сів на дивані. Хмельницький сів біля него.

— Що розказати владиці? — чернець спитав.

— Владиці нічого не розкажете, бо до Львова не поїдете — Хмельницький відповів.

— Небезпечно? Ляхи вже пронюхали?

— Безпечно, але ви поїдете на остров Родос.

— Але я мушу бути у мого владики!

(Дальше буде).

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

М. К. — Ваш лист, у якому Ви повідомляєте, що дня 21. грудня буде цікавий концерт на радіо, був висланий Вами дня 19. грудня та прийшов сюди дня 21. грудня, котрого дня газета вийде вже з датою слідуючого дня, 22. грудня. Через те Вашої нотатки подати не можна. — Можливо, що в сьому случаю не Ваша вина, бо може й Ви дістали вістку про сей концерт за пізно, але можливо, що тут було так, як се часто случається: дописуватель опізняється з поданнєм вістки, а відтак за непоміщення винуе не себе, але редакцію. З тої причини редакція вважає потрібним звернути публичну увагу своїм дописувателям, щоби про радіові концерти й тим подібні виступи подавали вістки вчас.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

МЕЙФІЛД, ПА. Бр. св. Василія Вел., від. 185, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що річний мітінґ відбудеться 25. грудня, в 1-ій годині попол., в гали парафіяльній. Не явившийся член заплатить кару після ухвали братської. — Антоній Процашин, предс.; Теодор Олейко, кас.; Олекса Наконечний, секр.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

БИЗНЕСМЕНАМ ПІД РОЗВАГУ.

На протязі кількох місяців, так 2—3 місяці тому назад, появлялись в „Голосах Читачів" голоси наших бизнесменів про український бизнес. На жаль, я ніколи не міг в них бачити ніяких фундаментальних проєктів. До того дивує мене, що не забирали голосу наші „більші" бизнесмени. Мабуть много наших бизнесменів, доробившись меншого або більшого майна, дивляться на такі голоси байдужно, бо якаж друга причина?

В тих то голосах, як „Патріотизм і торговля", „Справа українських бизнесменів" і т. п., я зауважив, що всі дописувателі, коли возьмемо справу загально, мали дійсно добру справу на приміті. Кожний хотів вимести зло а посіяти добро як для торговців так і консументів.

Я думав, що заговорять в тих справах кваліфіковані бизнесмени і представлять свої думки, але вони чогось замовкли.

Не думаю, щоби кождий забирав слово один по другім та ще з одної і тої самої місцевости і про одну і ту саму справу, але думаю, що в кождого бизнесмена повинно бути бажання розвою бизнесу. А коли хто думає про розвій, то мусить бути ознакомлений з можливостями такого розвою. Бували часи, що люде нефахові без всякої практики отвирали всілякі бизнеси і проспервали, але се було кільканайцять літ тому взад, а хотяй і теперішними часами щось подібного трапляється, але це можливе тільки тоді, коли чоловік веде бизнес тільки між своїми людьми. Є люди, що думають, що всі бизнеси собі однакові, та що не знаючи бизнесу можна його зачати, а за 3—4 тижні вивчитися і знати все в порядку. Той, що так думає, дуже помиляється. Кожде підприємство вимагає доброї практики, яка треває часами літами, бо за 3—4 неділі то тільки буде знати, як перед тим, заки починав. Одно треба зрозуміти, що коли хто хоче провадити бизнес, мусить мати о нім поняття і мати відповідну практику. Бо коли отворимо бизнес і здамося на агентів або гуртовні склади а самі не будемо знати якости товару та його ціни, то з нас будуть такі бизнесмени як з простого жовніра генерал.

Є бизнеси, які провадяться нелегально і при помочі хабарів, але це не є жадні бизнеси, а таких „бизнесів", на жаль, у нас яких 50%, як не більше.

Я вірю, що ніхто не візьме мені за зле отсі мої слова, бо я рад видіти того рода бизнеси, якими можна похвалитися між иншими людьми, так як можуть ними похвалитись другі народи.

Ми вже видно привикли, щоби нас ссали ріжнородні пявки і тому таку малу вагу прикладаємо до справи рідного бизнесу. Вміли з нас ссати останній цент в краю всілякі „Срулі", бо деж би село обійшлося без него, але не бракує їх між нами і тут в Америці. Для нас все щось так ніби за „тісно" на бизнес. Ще його хто не заложив, а вже певний, що стратить. Такі думки нас мучать і лякають. Це наша хороба, а вилічити з неї може нас відповідна організація.

Бо чиж 75% з нас всіх не набрали трохи олію в голову через наші національні організації? Думаю що так! Організація не тільки, що нас звяже морально, але на організацію дивиться цілий світ і лиш той народ стоїть економічно і фінансово добре, котрий добре зорганізований. Другі нації мають всілякі торговельні організації і у них все є можливим і практичним, але у нас все якось іде навідворот. Потребу такої організації відчув перший гурток нюйорських бизнесменів і заложив „Союз Українських Торговців і Підприємців", про який то союз писали вже в „Свободі" наші передові бизнесмени.

З того приводу піднесу і я свій голос і то як нюйорчанин. Скажім, що в Ню Йорку маємо приміром сотню гросерників (є о много більше), а всі вони зорганізовані, значить є членами С. У. Т. П. Це вже поважна сила, а маючи таку зорганізовану силу, — маємо фінанси, бо не є нас 2—3 але сотня. Разом миб обговорили про всілякі торговельні справи, про ціни, трактоване консументів і т. п., а при тім і про те, що нам потрібно для нас в нашій місцевости для нашого загального інтересу. Малий примір: скажім, що сотня тих гросерників кождий зокрема купує на тиждень около 100 фунтів всіляких виробів масарських. Взявши разом, це зробить 10.000 фунтів на один тиждень. Порахуйте, що це за сила. Число гросерників не так велике, а порахувати річний оборот, це зробить меньше-більше около 125.000 долярів. З таким бизнесом вже треба числитися і тут не треба обавлятись, що бизнес не піде, бо коли його заложили, то він вже йде, бо самі у себе купуємо, а конкурентів мати не можемо і кождий цент, що має іти в ріжні чужі місця, остає в нас. Я вірю, що такий бизнес дуже добре поплатився би навіть з 50 гросерниками. Не оден скаже, що це неможливо перевести, або що „нам не вдасться", а я скажу, що це можливе, лише треба чесних людей до роботи.

Такий бизнес, коли він обнимає 50 гросерників і який зуживає пересічно около 5.000 фунтів на тиждень згаданого товару, можна обробити 4 людьми. На отворення такого бизнесу, після моєї практики, треба мати около 10.000 долярів. Се сума не така велика, колиб ми створили таку корпорацію, а кождий гросерник або різник, чи масар взяв таку скількість шерів, що разом було 10.000 долярів, то вже можнаб начинати діло, а за 2—3 роки то я щиро вірю, що у нас був би кольосальний бизнес з 250 до 300 тисячами річного обороту.

Що за користь з такого бизнесу? Я вижу велику користи не так для шеровців, але для покупців. Бо раз виробляємо для себе — виробляємо з доброго товару і добрий товар даємо по такій ціні, яку беруть наші сусіди за лихий товар, бо, як сказав я попередно, що виробляючи товар для себе буде нас о много таньше коштувати в порівнанню з товарами наших конкурентів. А дохід, який остає, йде до нашої каси. Росте каса, а тим самим і наш добробут як членів організації. Росте каса, а з її зростом ростуть і жертви на добродійні цілі. Зачнемо такий бизнес з одним фахом, то я вірю, що наші бизнесмени по другим фахам також підуть за нашим приміром. Є у нас поле — давайте, робім! А в який спосіб? На се відповідь дуже легка: вступайте в члени С. У. Т. П. і притягайте до него своїх знакомих бизнесменів. Коли нас буде більша сила, буде нас більше до праці, а коли схочемо всі працювати, діло піде вперед.

Памятаймо, що в організації сила! Я бажавби, щоб в тій справі забрали голос наші бизнесмени з других місцевостей, а вірю, що з того вийде путне діло і користь для нас та для українського загалу.

Платон Стасюк,
Ню Йорк, Н. Й.

I ніхто най не говорить: „Що мені наука!"
Бо наука — мудра штука, міцница від бука.
Вона тобі в пітьмі світить і гріє у студінь.
Вона тобі в смутку втіха і праздник у будень.
Вона сила і богатство і бита дорога,
В ній покривдженних опора, слабих перемога.

І. Франко.

Тов. ЗГОДА, від. 294, подає до відома тим особам, котрі взяли до розпродажі тикети на підмогу хорому членови С. Баюсови, що розіграння відбудеться не дня 24. грудня 1927, як на тикетах сказано, а 14. січня 1928, на місячних зборах Товариства.

З поважанням
Стефан Баюс.

298-9

ДУРЕНЬ І ЗАЗУЛЯ.

(Кабильська казка*).

Одна стара жінка мала дурноватого сина. Мала також цапа. Її син сказав:

— Візьму того цапа і продам його.

— Візьми! — сказала йому.

Дурень пішов на базар, де досі нікого не було. Сів під ясень і вважав на цапа. На ясені закувала зазуля:

— Куку!

— Кажи, чи дешеве?

— Куку!

— Продам тобі його за два франки пятьдесять!

— Куку!

— Не є прецінь дорогий.

— Куку!

І привязав цапа до ясеня та сказав зазулі:

— Продаю тобі його.

— Куку!

— Дай мені гроші!

— Куку!

— Добре, то зажду до пятниці, — сказав і відійшов. Прийшов до матери.

— За скількиж ти продав цапа?

— За два франки пятьдесять.

— А деж гроші?

— Я полишив цю справу тому, що купив.

— Добре, в пятницю підеш за грішми.

Прийшла пятниця. Пішов знову на базар і побачив зазулю на ясені.

— Зазуле, заплати, вже довший час ти винна мені.

— Куку!

— Таж заплати, прошу тебе, чекаю вже цілий тиждень.

— Куку!

— Заплати, прошу тебе!

Дикий звір зїв цапа, а зазуля не хотіла платити. Неподалеки була розвалена хата.

— Добре, — сказав дурень — знищу твою хату.

Став валити мури, а як розібрав каміння, найшов укритий скарб.

— Візьму собі лише гроші за свого цапа, — сказав.

Приніс до дому два франки пятьдесять. Як побачила його мати, спиталася, чи дістав гроші.

— Так, я дістав гроші, — відповів — а ще я найшов собі скарб у домі того, що купив цапа.

Мати сказала:

— Завтра при божій помочі пійдемо там і заберемо скарб.

В ночі приладила пампухи і блини. Вийшли в ночі. Мати йшла зі сином і підкидала у воздух блини.

— Мамо, — сказав дурень — падуть з дощем блини!

Тепер мати стала підкидати пампухами.

— Мамо, — сказав дурень — тепер падуть пампухи!

Вкінці прийшли до розваленої хати, найшли скарб і забрали його. Перед полуднем стара жінка вийшла з дому. Її син пішов у село і сказав людям:

— Вчора вночі принесли ми з того і з того місця скарб.

Були там власники розваленої хати.

— Віддаш нам скарб! — кричали. — То наш!

Відшукали його матір і сказали їй:

— Твій син сказав нам, що ви найшли скарб. А той скарб є наш і мусиш його віддати нам!

— Не вірте йому, — відповіла мати — той хлопець дурний.

— А таки, таки то є правда, — кричав хлопець — таксамо правда, як це, що по дорозі падали пампухи.

— Не вірте йому, — говорила мати — він дурний.

— А то таки правда, — говорив хлопець—так само як те, що тоді по дорозі падали блини.

Тепер люде сказали матері:

— Той хлопець брехун, бо з дощем ніколи не падають ні пампухи ні блини.

І вже більше ніколи не приходили за скарбом.

Переклав **М. Ходорівський.**

---

*) Кабилі (від Kabail, „племя помадів" — кочовиків) — арабська спільна назва Берберійців, у їх власній мові Amasigh або Imoschagh („свобідні" або „хлібороби"), у дальшому змислі всі осілі Берберійці в півн. части Атлясу, в тіснішому ці, що живуть в Альжирі (біля 1 міліона, при постійнім прирості). Як нарід-мішанець визначаються ріжнотою типів. Вони трудящі, зручні, чесні, воєвничі, дуже нехарні. Релігію визнають могамеданську, але з дуже самостійним розумінням корану. Одноженство, з вищим становищем жінки. Звичаєм у них є кровава пімста. Їх священики (марабути), то зайшлі еспанські маври. Еміґрують богато (як наемні робітники, вояки). Заселюють верховинські села. Оба поли зодягаються у сорочку (шелюка), бунду (гаїк), камаші. Численні племена рідко й перехідно живуть у союзах (найбільший відомий союз „звава"). Зате дуже розвинене громадське життя (на демократичній основі: збори всіх громадян: джемаа. Правлінням настановлений начальник: амін) й діяльність партій у громаді: сот. Із воєвничістю і свободолюбністю Кабилів мали Французи десятками літ і мають боротьбу. (І тепер підчас повстання Абд Ель Кріма кабилі воювали проти Французів). Аж після походу марш. Рандона вважаються Кабилі підчиненими, та все ще буває богато повстань, гол. 1871.; потім поселено там вигнаних Альзатців і Льотаринґців. Почасти вони ще й досі під військовою управою.

Ми не зложимо зброї своєї...
Дужі в нас бажання й гнів,
Ми здобудемо землю й волю,
І загоїмо рани віків.

(Олесь)

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ШАМОКІН, ПА.

Обєднана громада. — Живуть в згоді і єдности. Не забувають за старий край.

Про Шамокін вже давно не було в „Свободі" нічого замітного. Тому може дехто подумає, що Шамокінці певно з тих темних майнів й не вилазять, шукаючи золота поміж „чорними діямантами". А коли хто думає, що в Шамокін може якісь роздори на тлі політичнім або релігійнім — то також милиться. Шамокінці працюють для спільного і народного добра і живуть в згоді. Це можна пізнати хочби з сего, що є тільки одна церква.

Недавно відбувся парохіяльний мітинґ в справі зміни чартеру з „Ruthenian gr. cath. Church" на „Ukrainian gr. kath. Church" і одноголосно ухвалено, щоб змінити на укр. гр. кат. церкву.

У нас є також кілька запомогових товариств, між котрими найсильнійшим як щодо членів так і майна є Тов. Українських Братств, котрого ціллю є зєднати усі товариства в одно і разом працювати, бо тільки в єдности є сила.

Згадане товариство закупило праперти за ціну 60.000 дол. В тім забудованню урядили клюб і досить простору галю, в якій відбуваються мітинґи і забави для членів. Решта позісталих убікацій рентується, з чого виплачується затягнений довг. Та мимо так великого обтяження довгом тутешня громада незабуває також й про старий край і на кождий поклик збирає жертви.

За сей рік зібрано і вислано понад 135 дол. на українських інвалідів у Львові і 175 дол. на Українську Бурсу в Сяноці.

Тепер знова зібрано 266.80 дол. і вислано чек до Обєднання, щоб вислати до старого краю: на поводян $150.00; Рідну Школу $58.80; Виборчий Фонд $40.00; Інвалідів $18.00. Жертвували по 25 ц.: І. Лещинський, Григ. Гамуляк, О. Канючок, Ефрозина Дудра, І. Дзьобко, П. Дзьобко, Маґда Дзьобко, п. Лучковець, П. Крайняк Й. Капустянський, А. Пивоварнік, І. Копач, С. Вандзіляк, І. Клєбашко, Л. Ґіль, П. Воргач, Ф. Ватраль, К. Пиляк, П. Ґацура, Я. Поливка, І. Демет; по 30 ц.: А. Лабовський; по 50 ц.: Марта Кандра, М. Стецько, М. Мазур, Луція Святковська, І. Войтович, М. Дзвінчик, П. Куритар, І. Лучкович, Ефр. Лучкович, Борка Худак, Анна Кулак, І. Андришко, Ф. Валя, І. Ревуляк, О. Ушковський, І. Демчак, М. Ґалан, М. Демчак, Ю. Йонаш, Г. Карпяк, А. Козяр М. Кулик, Катерина Ґоломб, Д Терефенко, І. Баран, С. Каня, Й. Семан, В. Єзуско, А. Чума І. Челак, І. Амбіцький, М. Пацоха, Анна Кандра, Єфрем Татусько, п. Рибар, П. Сметана М. Новак, С. Амбіцький, Л. Вивюрка, Н. Боґуш, Афтан Кидонь, Г. Пецух, Ю. Дерик, Н Худинця, К. Полиняк, Г. Шептак, Т. Полиняк, Афт. Тирлич, А. Шептак, П. Заверач, Й. Цап, М. Гасюґа, І. Ґалеш, С. Костишин, А. Дзьомбеляк, А. Воргач, Т. Полиняк, Ю. Новак, М. Воргач, Т. Клебонь, Н. Н., С. Піта, Н. Барна, А. Шпак, С. Буць, Марія Біндас, П. Старинчак, Марта Череп, Т. Демчко, Т. Коцур, Д. Вислоцький, Т. Смалець, І. Кухта, М. Страхоцький, Д. Боґуш, І. Боґуш, М. Боґуш, Марія Москалик, М. Піх, П. Череп, С. Федак, М. Хованець; Анна Васко 70 ц.; М. Кушнір 75 ц.; Т. Цьовка 80 ц.; по 1 дол.: М. Бойчук, О. Николишин, О. Суровяк, І. Сметана, Ю. Филипяк, Марія Анна Хомяк, І. Пецух, І. Пирожок, Д. Ференц, М. Лесяк, І. Лещинський, П. Шаршонь, Г. Басалиґа, М. Петрончак, А. Дроздяк, І. Худинця, І. Шпирка, М. Хрущ, В. Чарнеґа, Д. Довгий, П. Бобяк, С. Куртий, Діо. Кулянда, Г. Дзьобко, Т. Венгринович, Д. Хорощак, Ф. Кулянда, П. Дзвінчик, Г. Німий, Н. Лобуш, Ф. Ругала, М. Козяр, Т. Хорощак, Асаф. Мадзелян, Ю. Каня, Анна Хорощак, Анна Такач, Т. Челак, П. Кузьмич, І. Хомяк, Д. Ядловський, І. Хомяк, К. Демянчик, Параска Олесневич, Анна Малиняк, І. Копистянський, К. Кохан, Л. Возняк, І. Пупчак, Т. Кушнір, І. Льорчак, В. Курилів, Анастазія Варян, Т. Копистянський, М. Сопранович, Я. Глива, Т. Меца, С. Сікора, Ю. Сич, Й. Сікора, А. Пухняк, М. Ковальчик, Т. Войтович, Ю. Терефенко, Олена Карпяк, Стефанія Карпяк, С. Мудрик, П. Глива, А. Клембара, І. Новак, Т. Колтало, А. Войтович, І. Кеба, А. Мушковський, А. Коколюс, І. Хован, І. Дарґовський, А. Чума, П. Колодій, І. Піторак, Верна Новак, Т. Воргач, Марта Єзуско, І. Семан, Розалія Ковалко, К. Іванцьо, М. Лацко, В. Заверач, І. Лабовський І., В. Тарас, Й. Кучма, П. Маслей, П. Череп, І. Чичила, К. Ковальчик, Т. Мельник, М. Медвідь, С. Вислоцький, І. Квасньовський, І. Ференц, М. Галькович, Г. Хомяк, П. Котаньчик, Н. Томащик, І. Копистянський, М. Буць, Н. Дудра, Олена Старинчак, М. Череп, М. Демчко, Саломея Демчко, Теодозій Татушко, Г. Федорчак, І. Мерена, І. Кохан, Н. Бакович, З. Бубернак, М. Смалець, Г. Лешко, А. Серафін, А. Дідович, К. Дідович, С. Барна, С. Маршалик, С. Поливка, Н. Н., Т. Кухта, Г. Смалець, І. Маршалик, А. Кордон, Н. Тирлич; по $2: В. Шпирка, Н. Тиханський, С. Вишовський, І. Ґуцуляк, П. Бобак, Н. Габура, Й. Костраба, І. Козак, О. Карпяк, Л. Хрущ, І. Кальнаш, В. Венгринович, І. Піх, Варвара Тирлич; о. М. Олексів 3 дол.; по 5 дол.: О. Шаршонь, М. Янкович, Л. Корбич, І. Новак, І. Лисяк, Й. Тадрик, Український Клюб: М. Колодій 20 дол. —

Разом .... $266.80.
Попередно вислано .. 310.00

В році 1927 вислано разом $576.80

Шамокінець.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО СТАРОМУ КРАЄВИ.

ВАНДЕРҐРІФТ, ПА.

Братство й члени на потерпівших від повені.

Отсим повідомляю Вас, що наше Братство св. Апп. Петра й Павла, від. 110 У. Н. Союза, відбуваючи свій місячний мітинґ, рішило на зазив свого секретаря Олекси Кричківського виасиґнувати з каси братства пять долярів на потерпівших від повені у Ст. Краю. Крім сього слідуючі члени зложили свої жертви: по 5 долярів: О. Лібрик, С. Простий, О. Кричківський, Й. Колодницький; по два доляри: М. Чайківський, Т. Русецький, Д. Лібрик; по доляровн: Ф. Іваночко і В. Теплий.

На хрестинах у громадянина Франка Іваночка, на зазив Ст. Простого, котрий пояснив присутним гостям критичне положення наших братів у Старім краю, жертвували по доляровн: Н. Чайковський, С. Простий, О. Кричківський, Я. Жуковський, Й. Колодницький, М. Крушельницький, О. Лібрик, Д. Лібрик, О. Ґула, Анна Блавуцяк; по 50 ц.: Юлія Носко, Марія Блавуцяк, Й. Загуменський, А. Блавуцяк, С. Глінчак, Л. Піндур.

Разом зібрано $46.00.
Кошта пересилки 20 центів.
Відослано до Обєднання $45.80.

Олекса Кричківський.

СОВІТСЬКИЙ СОЮЗ РАТИФІКУЄ ДОГОВІР ПРО НЕУЖИВАННЯ ГАЗУ В ЧАСІ ВІЙНИ.

ЖЕНЕВА, 20. грудня. — Совітський Союз ратифікував протокол, забороняючий уживання отруйного ґазу в часі війни.

Венецуеля й Китай повідомили Лігу Націй, що вони ратифікують женевську інтернаціональну конвенцію, яка має контролювати перевіз оружжя й амуніції в часі війни. Венецуеля ратифікує теж протокол дотично неуживання отруйного ґазу.

НІМЕЧЧИНА ДОМАГАЄТЬСЯ СПЛАТИ ЦАРСЬКИХ ДОВГІВ.

БЕРЛІН, 20 грудня. — Німецьке правительство повідомило неофіціяльно Совітський Союз, що воно буде домагатися сплати довоєнних царських довгів, які виносять оден біліон золотих марок, тобто $233,000,000. Офіціяльне повідомлення вишлеться по тім, як Совітський Союз згодиться сплачувати Франції передвоєнні довги царського правительства.

ПАПА ПРОТИ ДОДЕ.

РИМ. — Папа римський приказав взяти на лісту заборонених творів книжку французького монархіста Доде про Шекспіра.

ПЕРЕД ВИБОРАМИ.

В цілій Польщі ідуть вже гарячі приготування до нових виборів. Помітний теж рух серед українських політичних ґруп. Найбільші приготування робить УНДО, яке з одної сторони заходиться коло створення бльоку національних меншин, з другого боку бажає зґуртувати всі українські політичні уґруповання аж до соціялістів включно. Але ті заходи не повелися, бо партії радикальна, УСДП. і волинський Селянський Союз відмовилися творити спільний фронт з УНДОМ.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ